

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ

Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції

м. Харків, 15 квітня 2016 року

У двох томах

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 347.963
ББК 67.72
П78

Редакційна колегія:

професор Л. М. Москвич (голова);
асистент А. В. Лапкін;
асистент І. В. Юревич;
асистент Я. О. Ковальова;
асистент Ю. О. Ремескова

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

Проблеми реформування прокуратури : матеріали всеукр. наук.-
П78 практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.) : у 2 т. / редкол.: Л. М. Москвич
(голова), А. В. Лапкін, І. В. Юревич та ін. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. –
224 с.

ISBN 978-966-937-018-1

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)

Збірник містить матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми реформування прокуратури», яка відбулася 15 квітня 2016 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за участю відомих вітчизняних науковців у галузі теорії прокурорської діяльності, практичних працівників органів прокуратури та суду. До збірника включено доповіді учасників конференції з різноманітних аспектів організації і діяльності прокуратури.

Для науковців, викладачів та студентів юридичних навчальних закладів, практичних працівників органів прокуратури, суду, інших правоохоронних органів, адвокатів та усіх, хто цікавиться проблемами прокуратури.

УДК 347.963

ББК 67.72

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)
ISBN 978-966-937-018-1

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право»,
2016

Підсумовуючи, хотілося б зазначити, що викладене нами авторське бачення поняття судової системи у широкому її сенсі може стати підґрунтям для подальшого реформування вітчизняної системи судових органів, прокуратури та адвокатури, яке, на наше глибоке переконання, повинно відбуватися комплексно та синхронно.

Використана література:

1. Прилуцький С. В. Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Право. Суддя. Держава): Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. – 317 с.

2. Яновська О. Г. Адвокатура в системі суб'єктів судового права // Актуальні проблеми судового права: матеріали міжнар.наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Івана Єгоровича Марочкіна (Харків, 30 жовт. 2015 р.) / редкол.: Л. М. Москвич (голова) та ін. – Х.: Право, 2015. –440 с.

Цимбалістенко О. О.,

здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СИСТЕМА ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОКУРОРА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Актуальність обраної теми зумовлена тією важливою роллю, яку виконує прокурорський нагляд на початковому етапі досудового розслідування, забезпечуючи його законність та своєчасність. В свою чергу, завдання нагляду прокурор реалізує за допомогою наданих йому повноважень. У зв'язку із цим виникає необхідність дослідження системи повноважень, якими наділений прокурор на початковому етапі досудового розслідування.

Такі повноваження впливають із загального переліку повноважень прокурора, якими він наділяється для здійснення нагляду за законністю досудового розслідування у формі процесуального керівництва, передбаченого ч. 2 ст. 36 КПК України. З нього до таких, що можуть бути реалізовані

лізовані на початковому етапі досудового розслідування, можна віднести наступні повноваження прокурора: 1) починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених КПК України; 2) мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування; 3) доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування; 4) доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному КПК України; 5) доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; 7) скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих; 8) ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК України, для його відводу, або у випадку неефективного досудового розслідування; 9) приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК України, у т. ч. щодо закриття кримінального провадження; 10) погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках, передбачених КПК України, чи самостійно подавати слідчому судді такі клопотання. Наголосимо, що наведений перелік є досить умовним і сформований за методом виключення, оскільки інші передбачені даною нормою повноваження прокурора за своєю природою не можуть бути реалізовані на початковому етапі досудового розслідування.

Проте слід враховувати, що повноваження прокурора у кримінальному провадженні не обмежуються тими, що визначені у ч. 2 ст. 36 КПК України, тож їх перелік має бути доповнений. Так, початкового етапу досудового розслідування стосуються, або можуть бути реалізовані на ньому повноваження прокурора: приймати та реєструвати у ЄРДР заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення (ч. 4 ст. 214 КПК України); відносити кримінальне провадження до підслідності слідчих Національного антикорупційного бюро України (ч. 5 ст. 216 КПК України); приймати рішення про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розсліду-

вання (ч. 5 ст. 217 КПК України); визначати підслідність кримінального правопорушення, розслідування якого проводиться слідчим, до компетенції якого воно не віднесене (ч. 2 ст. 218 КПК України); визначати місце проведення досудового розслідування кримінального правопорушення, якщо місце його вчинення невідоме або його вчинено за межами України (ч. 3 ст. 218 КПК України); вирішувати спори про підслідність (ч. 5 ст. 218 КПК України); доручати здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу (ч. 5 ст. 36 КПК України); провадити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії на території, яка знаходиться під юрисдикцією іншого органу досудового розслідування, або своєю постановою доручити їх проведення такому органу досудового розслідування, який зобов'язаний її виконати (ч. 6 ст. 218 КПК України); давати дозвіл на розголошення відомостей досудового розслідування в тому обсязі, в якому він визнає можливим (ч. 1 ст. 222 КПК України).

З урахуванням викладено, визначену нами систему повноважень прокурора на початковому етапі досудового розслідування можна поділити на дві групи: (1) ті, що реалізуються виключно на початковому етапі досудового розслідування (пункти 1 та 3 ч. 2 ст. 36, ч. 4 ст. 214, ч. 5 ст. 216, ч. 2 ст. 218, ч. 3 ст. 218, ч. 5 ст. 218 КПК України), та (2) ті, що можуть реалізуватися як на початковому, так і на інших етапах досудового розслідування (пункти 2, 4–10 ч. 2 ст. 36, ч. 5 ст. 36, ч. 5 ст. 217, ч. 6 ст. 218, ч. 1 ст. 222 КПК України).

Водночас, істотною проблемою правового регулювання є той факт, що вказані повноваження прокурора формально можуть бути реалізовані лише після початку досудового розслідування (моменту внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань), у зв'язку із чим прокурор позбавлений можливості виявляти порушення, що мають місце до моменту такого внесення. Крім того, закон не передбачає в якості повноваження прокурора основного засобу виявлення порушень на початковому етапі досудового розслідування – права проводити періодичні перевірки виконання вимог закону при прийманні, реєстрації, розгляді та вирішенні в органах досудового розслідування заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, своєчасне внесення щодо них відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Вважаємо, що законодавче врегулювання цих проблем сприятиме

підвищенню ефективності реалізації повноважень прокурора на початковому етапі досудового розслідування.

Науковий керівник: к. ю. н., професор кафедри організації судових та правоохоронних органів П. М. Каркач.

Цувіна Т. А.,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В КОНТЕКСТІ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД

Провідне значення для цивільного судочинства має п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (надалі – ЄКПЛ), який закріпив право кожного на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав і обов’язків цивільного характеру. Одним з елементів права на справедливий судовий розгляд визнається процесуальна рівноправність сторін, що прямо впливає із практики Європейського суду з прав людини (надалі – ЄСПЛ). Так, ЄСПЛ зазначає, що рівноправність сторін передбачає справедливий баланс між сторонами процесу, який зводиться до того, що у правовому сенсі кожній зі сторін повинна забезпечуватися можливість викладення своїх доводів на умовах, які не ставлять її у більш невігідне становище порівняно з її опонентом («Nideröst-Huber v. Switzerland»).

У контексті забезпечення процесуальної рівноправності сторін ЄСПЛ приділяє особливу увагу питанню участі прокурора у цивільному судочинстві. Передусім йдеться про несумісність з вимогами рівноправності сторін та незалежності суддів ситуації, за якої прокурор був присутнім під час обговорення та ухвалення рішення суду в нарадчій кімнаті, незалежно від того, чи брав він активну участь в такому обговоренні («Martinie v. France»).

Окремим аспектом зазначеної проблематики є участь в цивільному судочинстві прокурора на боці однієї зі сторін, адже значна кількість рішень ЄСПЛ щодо порушення принципу рівноправності сторін стосувала-